

23. Франко І. Що таке казковий мотив? / І. Франко // Франко І. Вибрані статті про народну творчість. – К., 1955. – С. 205.

24. Франко І. Байка про байку / І. Франко // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1978. – Т. 20. – С. 170.

25. Krauss F. Sagen und Märchen der Südslaven in ihrem Verhältnis zu den Sagen und Märchen der übrigen indogermanischen Völkergruppen / F. Kraus. – Leipzig, W. Friedrich, 1883.

26. Franko Iv. Pověst o Přemyslově a pověsti o kvetousi holi / Iv. Franko // Český Lid. – 1895. – IV.

27. Franko Iw., dr. Najnowsze prady w ludoznawstwie / Iw. Franko // Lud. – 1895. – I, zes. I. – s. 4–16.

28. Franko Iv. Sagen und Märchen der Südslaven in ihrem Verhältnis zu der Sagen und Märchen der Übrigen indogermanischen Völkergruppen, von Dr. Friedrich S.Krauss / Iv. Franko // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1980. – Т. 27. – С. 285–288.

Надійшла до редколегії 20.08.16

S. D. Karpenko, PhD in Philological sciences, Assoc. Prof.
Belotserkovsky national agrarian university

UKRAINIAN FOLK TALE IVAN FRANKO'S STUDIOS

In this article there have been revealed the role and importance of folklore works of Ivan Franko in Ukrainian folklore. The attention has been paid to the participation of the scientist in the development of cultural and historical, comparative historical and philological folkloristic schools, in the formation of methodological principles of studying and recording fairy tales. Also the review of scientific articles that deal with the problems of the theory of a fairy tale and fairy tale collections arranged by Ivan Franko has been made. There have been determined methodological principles of Ukrainian folklore and perspectives for further research.

Key words: *fairy tale; folklorist; folklore; methodology; folklore school.*

УДК 087.5:821.161.2 Франко

В. В. Кизилова, д-р філол. наук, проф.
Державний заклад "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

В ІМ'Я ПРИЙДЕШНІХ ПОКОЛІНЬ: ФЕНОМЕН ІВАНА ФРАНКА В ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Висвітлено внесок Івана Франка у становлення й розвиток української дитячої літератури, у цьому аспекті окреслено основні напрями його культурно-просвітницької, літературно-художньої діяльності. Зроблено акцент на авторській майстерності репрезентації актуальних тем

і проблем у творах Івана Франка для і про дітей, що робить ці тексти позачасовими, ставить у ряд мистецьких явищ вищого ґатунку.

Ключові слова: *українська література для і про дітей; феномен авторства; тема; проблема; мала проза.*

Розмірковуючи про літературну діяльність Івана Франка, М. Євшан зазначав: "Творчість – се не лише праця, виконання своїх обов'язків, посвячення себе для загального добра [...] – се також висвободження себе, своєї індивідуальності в тій праці, в тому служенні; отже [...] сотворення чогось нескороминаючого, призначеного для теперішньої лише хвили, але і для будучих поколінь" [2, с. 136]. З огляду на дистанційовану в часі творчість письменника, як і міркування щодо неї хатянського критика, вкотре переконаємося в справедливості тверджень, надто коли йдеться про такий напрям його діяльності, як дитяча література (йдеться наразі про широке розуміння цього поняття, що включає в себе твори для дітей, про дітей, твори-адаптації для дитячого читання, твори з подвійною адресацією, переклади, теоретичні й методичні праці тощо). Доробок І. Франка в цій галузі постає синергетичним комплексом, у якому репрезентовано художній, перекладознавчий, теоретико-літературний, педагогіко-методичний складники. При цьому внесок митця в їхню розбудову частіше за все оцінюється та студіюється науковцями як окремий компонент того чи того напрямку наукової й мистецької діяльності. Утім, комплексний аналіз дитячого дискурсу письменника дасть змогу спостерегти стан і головні тенденції розвитку української дитячої літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст., визначити іманентну суть української літератури для юного читача й науки про неї.

Мета розвідки – означити головні складники дитячого дискурсу Івана Франка, внесок митця в розвиток української дитячої літератури.

Дослідниками (І. Бас, І. Крип'якевич, Л. Кіліченко, В. Смаль, О. Луцишин, Б. Червак, М. Стельмахович, М. Олексюк та інші) простудійовано наукові, художні й публіцистичні твори, у яких Іван Франко зачіпає педагогічні проблеми: "Наші народні школи та їх потреби", "Ревізія шкільних бібліотек", "Женщина-мати", "Середні школи в Галичині", "Педагогічні тумани", "Тайні това-

риства молоді", "Конечність реформи учення руської літератури по наших середніх школах", "Освіта народу Галичини", "Великі діяння пана Бобринського", "Педагогічні невігласи". На думку І. Франка, покращенню якості освіти сприятиме заміна застарілих підходів до навчання, зокрема, механічного заучування, на творчі завдання, що розвивають критичне мислення. Окрім удосконалення методів, письменник пропонував складати навчальні плани, виходячи із принципів послідовності, системності та взаємозв'язку дисциплін [1, с. 57].

Тексти наукових і публіцистичних розвідок, художньо-критичних матеріалів Івана Франка – "Женщина-мати" (розділ "Лектура для дітей"), "Громадянські права студентів", "Ученицька бібліотека в Дрогобичі", "Передне слово до "Дрібної бібліотеки"", "Хто такий "Лис Микита" і відки він родом" та інші – свідчать про зацікавленість письменника проблемами комунікативно ефективної творчості для дітей засобами художнього мистецтва та питаннями дитячого читання (детально див. [4]). У них зроблено акцент на важливості читання дітям творів художньої літератури, критеріях відбору текстів для дітей, необхідності адаптувати літературний матеріал до дитячого сприйняття, до українських реалій. Письменник говорить про потребу створення високохудожньої літератури для юного читача, її новизну й оригінальність; сам активно співпрацює з журналом "Дзвінок", де публікує свої твори й залучає до співробітництва в цьому виданні М. Коцюбинського, Олену Пчілку, Лесю Українку, Л. Глібова й ін.

Різноманітною та плідною була робота І. Франка в ілюстрованому часописі для дітей і молоді "Дзвінок", що його видавало Українське Товариство Педагогічне. Зміст журналу, його тематика та проблематика відповідали запитам юного покоління, сприяли його духовному розвитку й естетичному збагаченню. Франкові художні й публіцистичні твори були органічним складником "Дзвінка", актуалізували його емоційно-образне навантаження.

Варто вкотре звернути увагу й на вагомий внесок Івана Франка в розбудову теорії і критики літератури для дітей. У "Передньому слові" до видання "Дрібної бібліотеки", статті "Байка про байку" й інших працях обґрунтовано специфіку літератури для

дітей, наголошено на її особливостях, зумовлених дитячою психологією. Письменник акцентував увагу на важливості казки в дитячому читанні, що розвиває уяву, фантазію й водночас поглиблює розуміння навколишнього життя, знайомить із суспільними явищами, збагачує естетично. Ним було запропоновано наукове визначення казки як твору, у якому "дійсність перемішана з чудесним елементом", здійснено її типологізацію.

Відчуваючи наприкінці XIX ст. брак українських текстів для дітей, Іван Франко звертався до надбань світової літератури, сам перекладав кращі зразки античності, англійської, німецької, чеської літератур, що часто виходили друком у "Літературно-Науковому Віснику". На його думку, діти мають знати "Робінзона Крузо" Данієля Дефо, "Хатину дяді Тома" Гаррієт Бічер-Стоу, твори Фенімора Купера й ін. Показово, що І. Франко часто давав до своїх перекладів пояснення й коментарі, аби зробити їх доступнішими та зрозумілішими.

Власна практика в галузі творчості для дітей репрезентована насамперед жанром казки. При цьому віковий ценз читача коливається від дошкільнят ("Киця", "Ріпка", "Суд святого Николая") до молодших школярів (казки збірки "Коли ще звірі говорили") і підлітково-юнацької аудиторії ("Лис Микита", "Абу-Касимові капці", "Коваль Бассім"). У царині франкознавчих студій варто відзначити новітні дослідження Наталії Тихолоз і Галини Сабат, у яких цей напрям художньої творчості зазнав комплексного аналізу й конкретно-текстуальної інтерпретації. Мовлячи про роль І. Франка в розвитку української літературної казки, дослідники наголошують на розширенні письменником її жанрових можливостей (зокрема, завдяки філософізації, сатиризації, синтезуванню з іншими жанрами); започаткуванні нових модифікацій цього жанру: пізнавальної, різдвяної, політичної казки; зверненні до джерел казкового епосу; оригінальній трансформації поетики фольклорної казки, що в цілому істотно вплинуло на казкотворчість наступних поколінь українських письменників [5, с. 18].

У літературі для дітей і юнацтва XX ст. одним із магістральних явищ була так звана шкільна проза – твори, у яких під тим чи іншим кутом зору розглядаються проблеми школи і всього, що з нею пов'язане: стосунків дітей у колективі, з учителями, з батька-

ми, вибір майбутньої професії, веселі пригоди на канікулах тощо. Прийнято вважати, що вона з'явилася в українській літературі у 30-ті роки минулого століття [3, с. 421], а особливого розквіту набула у 60–80-ті рр. ХХ ст. Утім, кажучи про її динаміку, не можна оминати увагою витoki шкільної теми в українській літературі, зокрема, малу прозу І. Франка про дітей з актуалізованим автобіографічним компонентом ("Грицева шкільна наука", "Олівець", "Отець-гуморист" та ін.). У ній автор накреслює й майстерно розкриває коло актуальних проблем, пов'язаних із мікро- і макрокосмом дитини: недосконалості освітньої системи, жорсткості й байдужості вчителів, відсутності в них фахової педагогічної підготовки, навчання рідною мовою, адаптації дитини в незнайомому середовищі, педагогічної майстерності, стосунків у дитячому колективі, батьків і дітей, дружби тощо.

Письменник із болем згадує роки навчання в сільській і міській школах, де працювали жорстокі й бездушні вчителі. "Яке вражіння зробила ціла ота наука на Мирона, сього сказати годі. Він раз у раз дрожав, мов у лихоманці; йому шуміло в ухах і крутилося в очах, мов серед бурі. Йому так і мерещилося, що й його не мине ота буря; що кожний удар страшного вчителя паде на нього. Написані слова і стрічки скакали перед його очима, надувалися і переплутувалися, виглядали ще поганіше, ніж були на правду" [11, с. 281]. В оповіданнях відомості про дитячі роки навчання автора знаходяться на передньому плані й підпорядковані показу проблем тогочасної освітньої системи. При цьому І. Франко не намагається зробити висновки за читача, його оповідна манера – це прагнення не просто вихопити з пам'яті певні фрагменти життя, а зафіксувати пережите на рівні вражень, знайти вихід на відповідну емоційну домінанту в рецептивному процесі.

І. Франко акцентує увагу на психологічних травмах, що їх завдавали вчителі своїми "методами" викладання. "Ми жили весь час, мов у тумані. Хлоп'ячі веселощі щезли; діти ходили, мов приголомшені, насовлені, мов сердиті. [...] щодо себе знаю, що я нікому не жалувався, нікому не говорив про те, що діялось у класі, але пам'ять отих огидних сцен, що тяглися день по день цілий рік, врзалася дуже глибоко в мою душу. Тямлю, що скоро було коли знайду хвилину вільного часу, беру прут, запахуюся

десь у бур'ян і січу, січу всі листочки, всі бадилі, гілляки, цвіти, все, що можна знівечити, б'ю й січу, доки довкола мене не стане найбридливіша руїна" [9, с. 398–399]. Гнітючу атмосферу, афективний стан героя в наведеному уривку зафіксовано жестами, мімікою, рухами, що увиразнюють емоційно-естетичну оповідну сутність. Зовнішні рухи персонажа вказують на його душевний біль, який він до пори носить у собі і при першій можливості вихлюпує на поверхню, залишаючи спустошеним своє єство.

Оповідання І. Франка про тогочасну школу й життя дітей рясніють "вічними" проблемами й майстерністю їхньої репрезентації, що робить ці тексти позачасовими, ставить у ряд мистецьких явищ вищого гатунку. І тут не останню роль відіграє феномен авторства, що покликаний не лише художньо "обробити" певний життєвий матеріал, а й привнести в нього власне бачення і матеріалу, і його образного розкриття. Вони створюють ефект імовірності світу, у якому живуть персонажі, наділяючи їх життя певним сенсом, органічно поєднують подієвий сюжет із духовно-психологічним життям героїв, що маркується не ідейними умоспогляданнями, а насамперед авторською психоенергетикою.

"А тепер нараз – я знайшов олівець! Та й ще який гарний! Правда, я бачив його лише мельком, ще як лежав на снігу, бо відтак, ухопивши його в руку, я швидко шусьнув його до торби, немов боячися, щоб сонце, котре так ясно світило, не викрало його з моєї руки [...] може, він упав уночі з неба враз зо снігом? Адже ж бабуня казали, що не раз жаби падають із неба; чому ж би й олівці не мали падати. [...] Я держав руку в торбі, а він був у моїй руці, я обертав його гранками сюди й туди, старався вгадати його грубість, відновити перед своїми очима його стать, – одним словом, моя фантазія, мов мотиль коло квітки, невпинно крутилася й шибала коло олівця" [8]. Наведений фрагмент оповідання І. Франка промовисто свідчить про майстерність письменника явити читачеві психологічно багатогранний образ дитини, її радість, а водночас і природні переживання, пов'язані зі знахідкою. Головний герой змальований автором так, що читач органічно зливається з ним, і це робить героя приналежним не лише літературі, а й життю реципієнта, що вживається в духовно-естетичний організм твору, інтерпретація якого закодована не лише в авторській волі, а і в ньому самому.

Психологічний стан персонажа, його емоції (радість усуміш зі страхом, прикрістю, докорами сумління) упродовж розвитку сюжету набувають щодалі виразніших і зриміших рис, що виявляються у процесі самоаналізу переживань героя: "Я так бажав, аби враз настав вечір, але вечір, мов заклятий не приходив... Як я намучився, поки настав вечір, не буду розказувати" [8].

Імпонує сучасному читачеві й кумедний образ "володаря та воєводи" гусячої ватаги – Гриця ("Грицева шкільна наука"), у поведінці якого так багато знайомого попри те, що події, описані в творі, розгорталися більше століття тому. Його ранковий ритуал ("Він, як звичайно, встав рано, поснідав, поплакав трохи, почухався..."), гордість, яку хлопець демонструє спочатку гусям, а потім і батькам за вивчену "абабагаламагу", наївність і довірливість у перший день навчання в школі лежать у позачасовому вимірі й так нагадують сучасним реципієнтам їхнє шкільне життя. Наука, що її намагався викладати професор, видавалася хлопцеві (як і більшості дітей у класі) незрозумілою й нудною, а тому надзвичайно цікаво було спостерігати за поведінкою школярів: "Один довбав пальцем у носі, другий іззаду раз у раз старався уткнути невеличке стебельце Грицеві у вухо, третій працював довгий час дуже пильно, микаючи зі свого старого кафтана латки, нитки та остроки, вже їх перед ним на спідній дошці лавки лежала ціла купа, а він усе ще микав і скуб зо всієї сили" [6]. Авторська іронія в наведеному фрагменті, як і багатьох інших епізодах оповідання, допомагає, з одного боку, артикулювати важливі освітні проблеми (недосконалість методів навчання, відсутність кваліфікованої фахової підготовки вчителів), з іншого ж – підпорядкована художньо повновартісному сприйняттю твору, фабульний зміст якого суголосний внутрішньому життєвому досвіду реципієнта.

"Франко пише так, що читач мусить приймати ті оповідання як щось само собою зрозуміле. В тім спокою оповідань, в їх рівній бесіді, в простій композиції – вся сила Франка. Тим способом він не заплутує проблем, про які хоче говорити, не висуває нічого проблематичного, що могло би дезорієнтувати читача, ставить квестію ясно, просто" [2, с. 149], – зазначає М. Євшан. Збагнути слушність цих конкретно-розумових зауваг до-

слідника в контексті нашої розвідки можна, вкотре звернувшись до малої прози І. Франка про дітей.

Малий Мирон з однойменного оповідання письменника дивує всіх своїм нестандартним поведінням. Дорослі намагаються втиснути хлопця в певні поведінкові стандарти-трафарети, часто відмахуються від його надокучливих запитань через те, що самі не знають на них відповіді: " – Іди, прибуду, йди! Такий парубок великий, що вже би далі женився, а такі дурниці говорить? Чому ти ніколи не погадаєш наперед, що маєш сказати, а все десь таке ляпнеш, мов на лопаті вивіз?.." [7, с. 73]. Дитина здібна до наук, кмітлива, допитлива, небайдужа, залюблена в природу і вміє дивуватися її красі. "Малий Мирон над усе любить бігати сам по зелених, цвітастих лугах, поміж широколисті лопухи та пахучий ромен, любить упиватися солодким запахом росистої конюшини та квітчатися прилипчастими лопуховими гудзиками, яких так і насилає на себе від ніг до голови. [...] Любо йому. Невеличкі його сірі оченята живо бігають, дитяче чоло стягається, думка починає рушатися" [7, с. 70]. Розмірковуючи про майбутнє Мирона, автор не вселяє в читача оптимізму. На його думку, хлопця чекає невтішна доля: він або зів'яне під тісною сільською стріхою, або, прагнучи змінити світ на краще, зазнає тюремних поневірянь, або стане пиячити від безвиході.

Тему дивацтва згодом підхоплять у своїх творах Гр. Тютюнник ("Дивак"), Л. Костенко ("Кольорові миші"), Е. Андієвська ("Говорюща риба"), Г. Пагутяк ("Королівство") та ін. Кожен із авторів інтерпретуватиме її відповідно до своїх стилістичних уподобань, образно-поетичної стихії, часто через метафоричність, підтекст, алегорію, символи. Утім, саме І. Франко утвердив її на правах репрезентанта, викристалізувавши при цьому свідомого себе, і в такий спосіб наблизив художнє письмо до читацької самосвідомості.

Зображуючи дитячі постаті, І. Франко розкриває плин їхнього життя, зазирає у внутрішній світ, художньо опредмечує етичні, естетичні, духовні цінності. Цій меті автор підпорядковує всі мистецькі ресурси текстової організації твору: вибір мовних засобів, збалансованість тропіки, архітектоніку сюжету, фабульну

структуру тощо. Передати індивідуальну неповторність персонажа-дитини авторові часто вдається за допомогою його синхронного зображення із природою: "Він слухає шуму дубів, тремтить разом із осиковим листочком на тонкій гілляці, відчуває розкіш кожної квітки, кожної травки, що хилиться під вагою діамантового намиста роси, то знов любується містичною дрожжю таємного і невідомого, яка проходить його, коли загляне в Глибоку Дебру з її крутими берегами, оброслими густим хашем [...]. Всі ті неясні почуття, з яких у людській душі зароджується релігія, переходять малого Мирона в лісі в часі таких самітніх проходів, і вони й творять ту дивну принаду, той чар, яким ліс оповиває його душу" [10, с. 417]. Постійно мігруючий улюблений дитячий персонаж І. Франка – Мирон – заляканий до нестями демонічною поведінкою педагогів, що навчали його різним наукам ("Олівець", "Отець-гуморист" та інші), в оповіданні "Під оборогом" повертається на вакації до рідної домівки в село й там оживає, відчуває себе абсолютно щасливим, насолоджуючись спілкуванням із лісом. Його естетичне "Я" цілком належить природі, її найпотаємнішим і найтоншим рухам; у стосунках із нею розкриваються найрізноманітніші почуття та психологічні стани хлопця. Розвинена уява й багата фантазія Мирона у спілкуванні з природою починають вигранювати неповторними барвами, підкреслюють його чуттєве й емоційне начало.

Як бачимо, діяльність Івана Франка в галузі літератури для дітей і юнацтва зумовлена культурно-історичними, освітньо-просвітницькими процесами доби, закономірностями світового літературного розвитку, вона актуалізувала її естетичні цінності як іманентні властивості мистецьких явищ. Дитячий дискурс письменника засвідчує вияв певних констант його творчого досвіду: спрямованість на світ дитини, її інтереси і проблеми, увага щодо формування духовних і естетичних вартостей. Магістральні вектори літературно-мистецької й наукової діяльності Івана Франка у площині української літератури для і про дітей та юнацтва увиразнили перспективи її подальшого розвитку, зумовили входження в літературний процес наступних століть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Винарчук Т.* Соціокультурні та національні вимоги українських освітян кінця ХІХ – початку ХХ століття / Т. Винарчук // Наукові праці історичного факультету Запорізького нац. ун-ту, 2009. – Вип. ХХVІІ. – С. 55–58.
2. *Євшан М.* Іван Франко (Нарис його літературної діяльності) / М. Євшан // Євшан М. Критика ; Літературознавство ; Естетика / упоряд. Н. Шумило. – К., 1998. – С. 135–153.
3. *Іванюк С.* Література для дітей / С. Іванюк // Історія української літератури ХХ ст. : підручник : 2 кн. / ред. В. Дончик. – К. : Наук. думка, 1998. – Кн. 1. – С. 418–421.
4. *Огар Емілія.* Іван Франко – теоретик і практик в царині дитячої літератури [Електронний ресурс] / Емілія Огар. – Режим доступу: http://institutes.lnu.edu.ua/franko/wp-content/uploads/sites/7/ivan-franko-zbirnyk-2010-t02/118Emiliya_Ehar.pdf. – Назва з екрана.
5. *Тихолоз Н.* Жанрові модифікації казки у творчості Івана Франка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 "Українська література" / Н. Тихолоз. – Л., 2003.
6. *Франко І.* Грицева шкільна наука [Електронний ресурс] / І. Франко. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printthebook.php?id=27&bookid=9>. – Назва з екрана.
7. *Франко І.* Малий Мирон / І. Франко // Франко І. Твори : у 2 т. – К. : Дніпро, 1981. – С. 69–75.
8. *Франко І.* Олівець [Електронний ресурс] / І. Франко. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printthebook.php?id=27&bookid=25>. – Назва з екрана.
9. *Франко І.* Отець-гуморист / І. Франко // Франко І. Твори : у 2 т. – К. : Дніпро, 1981. – С. 388–415.
10. *Франко І.* Під оборогом / І. Франко // Франко І. Твори : у 2 т. – К. : Дніпро, 1981. – С. 415–432.
11. *Франко І.* Schönschreiben / І. Франко // Рідне слово. Українська дитяча література : хрестоматія : у 2 кн. / упоряд. З. Д. Варавкіної, А. І. Мовчун, М. Ф. Черній. – К. : Либідь, 1999. – Т. 1. – С. 280–283.

Надійшла до редколегії 29.08.16

V. V. Kyzyllova, Grand PhD in Philological sciences, Prof.
Official "Luhansk National University named after Т. Н. Shevchenko "

IN THE NAME OF FUTURE GENERATIONS: PHENOMENON OF IVAN FRANKO IN CHILDREN'S LITERATURE

The role of Ivan Franko in formation and developing of Ukrainian children's literature is interpreted in the article; in this aspect the main trends of his cultural educational, literary artistic activity are analyzed. The emphasize is placed on the author's skills of representation the urgent issues and problems in the works for and

about children by Ivan Franko, which make them timeless and put them in a row with art phenomena of the best quality.

Key words: *Ukrainian literature for and about children; phenomenon of the authorship issue; problem; flash fiction.*

УДК 821.161.2.09 Франко І.

Ю. І. Ковалів, д-р філол. наук, проф.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПАРАДОКСИ ФРАНКОЗНАВЧОЇ РЕЦЕПЦІЇ

Розкрито важливі сторінки життя і творчості І. Франка, які часто оминає франкознавство.

Ключові слова: *франкознавство; каменярство; горизонт очікування; збіжність горизонтів розуміння; двійництво; тактик; стратег.*

Франкознавство – філологічна наука, фундатором якої були львів'яни М. Возняк, І. Свенціцький, К. Студинський та ін. Попри те, що їхні студії мали фактологічний характер, неминучий для становлення нової дисципліни, вона поволі виходила на перспективи національного літературознавства. Їхні починання підтримали "київські неокласики". Чимало франкознавчих студій з'явилося на сторінках Наукових Записок НТШ і в інших періодичних і неперіодичних виданнях. Нині діє Інститут франкознавства у Львівському національному університеті ім. І. Франка, Інститут І. Франка у Львові тощо. Сучасні франкознавці І. Денисюк, М. Ільницький, М. Гнатюк, В. Корнійчук, Л. Скупейко, М. Ткачук, Б. Тихолоз та багато інших, позбувшись упереджених матриць, знаходять шляхи адекватного висвітлення неординарної постаті І. Франка, його величезної та розмаїтої творчої спадщини. Зроблено колосальну роботу, але ще не охоплено всі аспекти франкіани. Лишається чимало "незручних" для поважних наукових студій сторінок творчого буття І. Франка, які потребують виваженого пояснення.

За спогадами Б. Заклинського, І. Франко, відпочиваючи в пансіонаті п. Романчукової в Льоврані (1908–1909), зізнавався, що "переслідують його духи. Летять за ним все дві пташки, одна се Драгоманов, друга мабуть Павлик. Через них він не може спати.